

YUCOM

Komitet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Povrede ljudskih prava i demokratskih principa Sistem za rano upozoravanje Newsletter No. 3

1. Problem sa Kosovom i zvanično odbijanje Srbije da prihvati nezavisnost svoje bivše pokrajine koja je proglašena 17. februara, nastavlja da zasenjuje velike ekonomske problem u državi i društvo i dalje trpi posledice ratova koji su devedesetih godina vođeni (i izgubljeni) protiv drugih republika bivše Jugoslavije.

Srpske vlasti, ali i politička elita, vode veliku propagandnu ofanzivu pod sloganom "Kosovo je Srbija", i na taj način arogantno potcenjuju albansku većinu dok sa preostalom srpskom manjinom bezkrupulozno manipuliše. U cilju opravdavanja ovih tvrdnji, vladine institucije nastavljaju da provociraju i izazivaju incidente na severnom delu Kosova i na taj način održavaju sukobe niskog intenziteta koji prete da eskaliraju i ugroze regionalnu stabilnost. Posle incidenta sa medicinskom opremom namenjenom za bolnicu, koja se nalazi pod srpskom kontrolom i nakon zauzimanja zgrade Opštinskog suda u Kosovskoj Mitrovici (pogledati *EWS Newsletter* No. 2¹), Beograd preduzima korake koji su usmereni ne samo na dalje zaoštavanje situacije na terenu, već i na stvaranje novih problema na međunarodnoj sceni: Ministar za Kosovo i Metohiju u vladi Srbije **Slobodan Samardžić** predao je dana 21 marta zameniku šefa UNMIKA predlog upućen Ujedinjenim nacijama, koji predviđa "funkcionalno odvajanje Srba i Albanaca" na Kosovu –predlog koji predviđa ne samo podelu teritorije, nego i institucionalizovani oblik segregacije.

2. Kako se izborna kampanja u Srbiji (parlamentarni i lokalni izbori su zakazani za 11. maj) zahuktava, Kosovo prete da postane dominantna tema i moćno sredstvo za pridobijanje glasova. Dok *Predsednik "tehničke" vlade* **Vojislav Koštunica** odbija da prihvati članstvo Srbije u Evropskoj uniji ukoliko se Srbiji "eksplicitno ne garantuje teritorijalni integritet" (što znači poništenje nezavisnosti Kosova i povlačenje priznavanja istog), *Predsednik*

¹ Ovi i drugi incidenti se uklapaju u širi koncept tzv. Akcionog plana koji su sastavila sva ministarstva koji, kako se u javnosti nagađa, između ostalog sadrži mere koje će biti primenjivane protiv zemalja koje priznaju nezavisnost Kosova. Takođe ministar odbrane **Dragan Šutanovac** izjavio je da sadržaj ovog plana nije njemu bio predložen, iako sadrži mere iz njegove nadležnosti.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

Republike **Boris Tadić** kao glavni motiv pristupanja Srbije Evropskoj uniji vidi "blokiranje članstva Kosova u EU".

3. Na zahtev 13 nevladinih organizacija² da se utvrdi odgovornost Direktora Radio televizije Srbije **Aleksandara Tijanića** za akt zloupotrebe javnog servisa kao sredstva satanizacije političkih protivnika (pogledati EWS Newsletter br. 2) i da budu preduzete odgovarajuće mere, *Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA)*, je umesto odgovora izdao saopštenje u kojem navodi da RRA ne predstavlja "preki sud koji bi donosio presude na osnovu napisa iz medija". Na taj način RRA je otvoreno stala na stranu Generalnog direktora i stavila podnosioce pritužbe u neravnopravnu poziciju, iako je pritužba podneta zbog povreda *Zakona o radiodifuziji* i s namerom da se podseti formalno nezavisno telo koje su njegova zakonska ovlašćenja.

4. Na javnoj debati održanoj dana 21. marta, koja je organizovana od strane Ministarstva za rad i socijalna pitanja, izveštaj UN-ovog komiteta za suzbijanje diskriminacije protiv žena je bio prikazan u Beogradu. U izveštaju stoji da Srbija mora da preduzme mere kako bi uticala na svest javnosti da podređena pozicija žena mora biti promenjena. Srbija mora da radi na izmeni patrijarhalnog sistema koji žene drži u neravnopravnoj poziciji, kao i da ispita i promoviše pozitivan stav prema ženama, bez predrasuda, stoji u izveštaju.

5. **Solomon Opaku**, fudbaler iz Gane, koji nastupa za fudbalski klub "Borac" iz Čačka, odlučio je da raskine ugovor i napusti Srbiju zbog konstantnog maltretiranja, uključujući i fizičke napade od strane lokalnih rasistički nastrojenih fudbalskih navijača. Takvi napadi na afričkog fudbalera su se dešavali u Čačku, ali i udrugim mestima u Srbiji i prethodnih godina.

6. I nakon sedam parlamentarnih izbora, posle uvođenja višestranačkog sistema (1990.) i tri posle pada **Slobodana Miloševića** (2000.) Srbija je ostala jedna od retkih evropskih zemalja gde pozicija, uloga i tretman nevladinih organizacija i ostalih udruženja građana nisu regulisani zakonom. Predlog zakona o udruženjima se već sedam godina nalazi u skupštinskoj proceduri gde čeka na debatu i usvajanje. Za sve to vreme nevladine

² Zahtev su uputile sledeće organizacije: Građanske inicijative, Beogradski centar za ljudska prava, Komitet pravnika za ljudska prava YUCOM, Nezavisno društvo novinara Vojvodine, Centar za kulturnu dekontaminaciju, Inicijativa mladih za ljudska prava, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Žene u crnom, Beogradski krug, Anti trafiking centar, Građanski fond Panonije, Građanska akcija (Pančevo), Zelena mreža Vojvodine (Novi Sad).

YUCOM

Komiteet pravnik za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

organizacije se tretiraju (i oporezuju) na isti način kao i druga pravna lica i poslovna preduzeća. Odsustvo jasno definisanog pravnog okvira, koji bi bio u skladu sa evropskim standardima, stvara pogodno okruženje za vođenje negativnih kampanja protiv nevladinih orhanizacija i civilnog društva uopšte.

7. Od prijema Srbije u Savet Evrope (2003.), Evropski sud za ljudska prava je presudio u 16 predstavki koje su tom sudu podnete od strane građana Srbije. Šest slučajeva su rešeni na prijateljskim poravnanjem ili jednostranom deklaracijom. Samo jedna od ovih presuda je izvršena do sada, stoji u izveštaju zastupnika Srbije pri ESLJP **Slavoljuba Carića**. Pravo na suđenje u razumnom roku (dužina trajanja postupka) i nemogućnost izvršenja presuda predstavljaju najveće probleme za srpsko pravosuđe.

8. Dana 20. februara 2008. *Predsedniku Srbije Borisu Tadiću, Predsedniku vlade Srbije Voislavu Koštunici i Predsedniku narodne skupštine Oliveru Duliću* je upućeno otvoreno pismo od strane *Sekretara Švedskog Helsinškog Odbora Roberta Haadrih –a, Predsednika Nacionalne zadužbine za demokratiju Carla Gershmana i Izvršnog Direktora Impunity Watch-a Nico Rosen-a* u kojem se izražava zabrinutost zbog stalnog zastrašivanja, koja uključuju demonizaciju u medijima, fizičke napade i javne pozive na linč aktivista i organizacija koje se bave ljudskim pravima, kao i nezavisnih i kritički nastrojenih novinara i javnih ličnosti. Pismo sadrži veliki broj primera iz kojih se izvodi procena da je gore navedenim licima i organizacijama potrebna zaštita, kao i da državni organi treba da preduzmu mere kako bi okončali ovakvu situaciju (ovakve akcije). Nijedan od državnih funkcionera kojem je ovo pismo upućeno još uvek nije reagovao.

9. Pokušaji Ekstremno-nacionalističkih grupa da u Somboru pokrenu kampanju bojkota pekara čiji su vlasnici po nacionalnosti Albanci, koji su se prvi put pojavili sredinom februara (pogledati EWS Newsletter br. 1) ponovo su pokrenuti 21. marta i to rasturanjem velikog broja letaka putem kojih je građanstvo pozivano na bojkot albanskih pekara. Predsednik Srbije je, tek mesec dana po pokretanju ove akcije pozvao na "hitnu istragu" povodom ovog slučaja.

10. Izveštaj američkog State Department-a o ljudskim pravima posvećuje značajnu pažnju događajima u Srbiji (pogledati pun izveštaj na sledećoj adresi: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100583.htm>). Uprkos nekim nepreciznostima I u osnovi benevolentnom stavu prema vlastima Srbije i procene koja je više odraz dovrh želja nego objektivnog stanja, izveštaj sadrži dobar pregled situacije na planu ljudskih prava u Srbiji. Posebna pažnja se posvećuje ulozi i poziciji nevladinih organizacija i branitelja ljudskih prava, uključujući i sve opasnosti okruženja u kojem su prinuđeni da deluju.

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

11. Srbija je podržala kinesku vladu u nasilnom slamanju protesta na Tibetu i "pružila principijelnu podršku kineskoj politici "jedinstvene Kine" i kineskom nastojanju da sačuva svoj suverenitet i titorijalni integritet", izjava Ministarstva spoljnih poslova objavljena 20. marta: "Srbija stoji na stanovištu da Tibet predstavlja unutrašnju stvar Kine i podržava politiku kineske vlade o Tibetu kao o autonomnoj regiji".

12. Beogradski dnevni list "Press" je 19. marta 2008. godine objavio članak pod naslovom "Etničko čišćenje u Merkatoru" kao još jedan doprinos kampanji koja se vodi protiv Slovenije (trenutno predsedavajuća država EU), jedne od prvih država koje su priznale nezavisnost Kosova. Članak ukazuje na navodno uklanjanje prodavnica koje pripadaju Srbima iz slovenačkog tržnog centra "Merkator" u Beogradu i ukazuje da Slovenci ne pokazuju neprijateljstvo prema Srbima samo u slučaju Kosova, nego da i sprovode etničko čišćenje i na polju biznisa. Tržni centri "Merkator" u Beogradu i u ostalim srpskim gradovima su bili mete brojnih napada i pretnji o postavljenim bombama u nedeljama po proglašenju nezavisnosti Kosova i njegovom priznanju od strane Slovenije.

13. Mirovni karavan nevladinih organizacija, koji je za cilj imao posetu srpskim enklavama na Kosovu, napadnut je od strane grupe od 50 do 60 srpskih ekstremista u Štrpcu na jugoistočnom Kosovu. Učesnici karavana bili su *Predsednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji* **Sonja Biserko**, *direktorka Centra za kulturnu dekontaminaciju* **Borka Pavičević**, *Predsednik Beogradskog kruga* **Profesor Obrad Savić** i *članica Socijaldemokratskog ženskog kruga* **Vera Marković**. kao i predstavnici nekoliko nevladinih organizacija iz različitih delova Srbije. Napad je usledio posle niza uspešno obavljenih razgovora koje je "Mirovni karavan" vodio sa predstavnicima srpskih zajednica u nekoliko gradova i sela na Kosovu. Ekstremističke grupe koje stoje iza ovih akata govora mržnje i zločina iz mržnje zalažu se za to da multi-etničko Kosovo nije moguće i da su svi koji se za tako nešto zalažu izdajnici, koji nisu dobrodošli na teritorije koje su pod kontrolom Srba.

14. EWS Newsletter br. 2 ukazao je na rastući broj prijava o postavljenim bombama u pravosudnim institucijama, kao i na izjavu Predsednice Vrhovnog suda Srbije **Vide Petrović-Škero** da je to postalo "moda". Na žalost, demantovanje predsednice Vrhovnog suda i obistinjavanje ovakvih pretnji desilo se 21. marta 2008. godine bacanjem bombe na sudiju Opštinskog suda u Knjaževcu **Dragišu Cvejića** u dvorištu njegove kuće. Sudija je podlegao povredama. Iako pozadina ovog ubistva sudije još nije rasvetljena, to zasigurno predstavlja još jedan primer rastuće nesigurnosti u društvu i u institucijama. Zbog ovog stanja u pravosuđu Društvo sudija Srbije zatražilo je formiranje specijalnog odreda policije

YUCOM

Komitet pravnika za ljudska prava / Lawyers' Committee for Human Rights
Svetogorska 17, 11000 Beograd, Republika Srbija Tel/Fax: +381 11 33 44 235; 33 444 25; 3238 980
e-mail yucomoffice@gmail.com
www.yucom.org.yu

pravosuđa, koja bi štitila pravosuđe. Ovaj predlog je dat, bez detaljnog opisa nadležnosti i drugih neohodnih elemenata.

15. Prva dva izdanja *Newsletter-a Sistema za rano upozoravanje* naišli su na veoma toplu dobrodošlicu u širokim krugovima civilnog društva, nezavisnih medija, grupa za zaštitu ljudskih prava i viđenijih ljudi u zemlji i inostranstvu. Usledila je samo jedna negativna reakcija: **Gospođa Mirjana Nikolić** iz "*Udruženja sudija za prekršaje*" nam je poslala protestno pismo u kojem navodi da bilten sadrži "partijske stavove" i ukazuje nam na to da u Srbiji nema kršenja ljudskih prava. U odgovoru na ovaj dopis, tim Sistema za rano upozoravanje je upitao **Gospođu Nikolić** da ukaže na političku partiju čiji se stavovi navodno zastupaju, a da broj slučajeva koji se nalaze pred Evropskim sudom za ljudska prava i Komitetom ujedinjenih nacija za ljudska prava svedoče o velikom broju slučajeva kršenja ljudskih prava u Srbiji.

* * *

Prognoza: U ovom predizbornom periodu i nastavku kosovske krize, institucije će još više biti predmet političkih manipulacija i zloupotreba, s velikom verovatnoćom da građani neće moći da nađu adekvatnu adresu za zaštitu svojih osnovnih prava, a ustavna žalba kao jedan od glavnih instrumenata zaštite ljudskih prava, u dogledno vreme neće dobiti pravi značaj. Prvenstveno zbog činjenice da se Ustavni sud Srbije sastoji od sudija koje su predložile političke partije, uz stalno pravdanje velikim brojem nerešenih predmeta zbog višegodišnjeg nefunkcionisanja ovog suda, koje je, da podsetimo, i nastalo usled političkih neslaganja oko imenovanja sudija, proći će mnogo vremena dok institucija ustavne žalbe, kao i sam Ustavni, sud ne postane efikasan.

24. mart 2008.

